

Michael Dylan FOSTER, Jeffrey A. TOLBERT (ed.) Folkloresque. Boulder: Utah State University Yayınları, 2016, ISBN: 978-1-60732-417-1, 265 sayfa.

Armağan ALTAY*

Japon folkloru üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Indiana Üniversitesi folklor doçenti Michael Dylan Foster ve popüler kültür bağlamında video oyunları ve dijital medya kültürü üzerine çalışan doktora öğrencisi Jeffrey A. Tolbert, *Reframing Folklore in a Popular Culture* (Popüler Kültür Dünyasında Folkloru Yeni Bir Çerçeveden Bakmak) alt başlığıyla 2016 yılında yayına sunmuş oldukları *Folkloresque* adlı kitapla, disiplininin öteden beri iç içe olduğu tanım ve yaklaşım problemlerine çözüm üretilebileceği kavramsal bir esneklik ve bununla birlikte folklorun temel nitelikleri ile ilgili tartışmalara güncellik kazandırmaı amaçlamaktadır.

Kitap, Foster'ın *folkloresque* kavramının kapsam ve içeriğine dair açıklayıcı bir girişle başlamaktadır. Foster bu bölümde kısaca 'folklor gibi olan, folklor duygusunu, kokusunu veren, folklor deneyimini yaşatan' anlamıyla türettiği 'folkloresk' kavramını, birtakım öncü popüler kültür teorisyenlerinin çeşitli yaklaşımları doğrultusunda, folklorun günümüz popüler kültür dünyasında geçirdiği dönüşümleri tanımlayabilecek bir bağlamda ve disiplinin tarihindeki "fakelore" (sahte folklor) ve "folklorismus" (diriltilen folklor) gibi artık niteleyici gücünü yitirmiş kavramlara bir alternatif

olarak sunmaktadır. Giriş kısmı, bu yeni kavramsallaştırmanın halkbilimi araştırmacılarına güncel ve eleştirel bir alan sunduğunu belirten bir manifesto ve kitabın yapısını özetleyen bir bölümle sona ermektedir.

Bu yenilikçi çalışmanın gövdesi folkloresk konsepti odağında toplanan, folklorun sinema, edebiyat, çizgi roman, video oyunları gibi çeşitli tüketim kültürü alanlarındaki mevcudiyetini irdeleyen on bir ayrı makaleden oluşmaktadır. Bu on bir makale de *entegrasyon*, *portre* ve *parodi* olmak üzere üç ana başlık altında tasnif edilmiştir.

Entegrasyon ana başlığında, otantik folklor verimlerinin popüler kültür ürünlerine hangi teknik ve tarzlarla adapte edildiğini inceleyen dört makale bulunmaktadır. Bunların ilki, Michael Dylan Foster'ın Hayao Miyazaki'nin *Spirited Away* (Ruhların Kaçışı) adlı ünlü animesinde Japon folklorunun izlerini takip ettiği ve folkloresk kavramının yanı başına bir entegrasyon yöntemi olarak *fuzzy allusion* (belirsiz imleme) teorisini yerleştirdiği makalesidir. Bu makaleyi, ünlü bilimkurgu ve fantezi yazarı Neil Gaiman'ın çeşitli eserlerinde yer alan folklor unsurlarının metinlerarası bir bakışla değerlendirildiği Timothy H. Evans imzalı bir başka makale izle-

* Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi, Edirne/ Türkiye, armağanaltay@gmail.com

mektedir. Üçüncü entegrasyon örneği “Pixie” adıyla anılan perilerin İrlanda halk anlatılarında özel bir karakter haline gelişini ele alan ve Paul Manning imzasıyla yayınlanmış makalede yer almaktadır. Bölümün son makalesinde ise Daniel Peretti Süpermen çizgi romanlarındaki folklor etkilerine değinmiştir. Folkloresk kavramının bir yaklaşım biçimi olarak nasıl kullanılabileceğini örnekleyen makaleler olması bakımından, *entegrasyon* ana başlığındaki çalışmaların kitabın esas içeriğini teşkil ettiği söylenebilir.

Portre ana başlığında, popüler kültür dünyasında folklorun ve folkloristlerin müşterek bir algının yansımaları olarak beliren, maceracı, ezoterizm uzmanı, gizemli dünyaların kâşifi vb. imajlarını ele alan üç makale bulunmaktadır. Foster’a göre bu bölüm halkbilimcilere popüler kültür üretici ve tüketicileri nezdindeki görüntülerini yansıtması bakımından bir ayna işlevi görmektedir. *Parodi* ana başlığındaki dört makalede ise diğer iki ana başlıktaki kipleriyle birlikte folkloreskin eklemleyici ve yeniden düzenleyici yönlerini gösteren mizahi kipi incelenmiştir. İlk iki makalede “Şaka”lar, güncel siyasi skandallar karşısında sosyal medya vb. dijital iletişim alanlarında oluşturulan yeni bir hiciv dilini ve bu dilin toplumsal işlevlerini yansıtan yeni örüntülerini gösterecek şekilde, meta-mizah, meta-yorum gibi yine folkloreskin altını dolduran post-modern kavramlar etrafında değerlendirilmiştir.

Folkloresque’de, her ne kadar popüler kültür teorileri referansları, folk-

lor ile popüler kültür arasındaki ilişkilerin tarihselliği ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmamış olsa da, seçilen örneklerle folklorun yaşayan, güncel varlığının gözler önüne serilebildiğini, bu yönüyle de disipliner farkındalığa yönelik çabanın ikna edici olduğunu söylemek mümkündür. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de değişen iletişim ve kültürel etkileşim alanları, folklorun, folklorik üretimin uğradığı dönüşümlerin niteliklerini karşılayan yeni ve yaratıcı kavramlarla, ayrı bir kategori inşa edecek şekilde yorumlanması gerekliliğini doğurmaktadır. *Folkloresque*, bu gereklilik karşısında öncü, yol gösterici bir çalışma olarak halkbilimi literatüründeki yerini almıştır.